

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY VII, NUM. CXXXIII, ABRIL I, MCMXXI

Número solt, 50 cèntims.

SUMARI

La muller de don Benèfic, per R. RUCABADO.—Observacions sobre la nostra psicologia, per F. CULÍ i VERDAGUER.—Moralitats i pretextos, per J. M.ª LÒPEZ-PICÓ.—Poesia catalana: Pantalons llargs.—Tot l'enyor de demà, per J. SALVAT PAPASSEIT.—L'amistat, per MIQUEL SAPERAS AUVÍ.—Poetes italians: El diumenge dels gossos vagabunds, per MARINO MORETTI.—Hores soles, per ALDO PALAZZESCHI.—La noia, per UMBERTO SABA.—Aportacions: L'art antic i l'art occidental, per OSWALD SPENGLER (*Trad. de J. C.*)—Els Llibres per J. LL.—Les Arts Plàstiques, per R. B.—Les Revistes.

ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 613 - BAIXOS
BARCELONA

Publicacions de LA REVISTA

Administració: Llibreria Nacional Catalana, Corts 613, - Barcelona

NOTA D'ADMINISTRACIÓ

L'administració de LA REVISTA, empesa per la necessitat d'una major garantia de la seva publicació, fa avinent als senyors subscriptors que, a partir d'aquest número de 1.er d'Abril, el preu de l'exemplar per quaderns serà de 0'50 pessetes, i la subscripció de 2'50 pessetes a Barcelona i de 3 pessetes a fora, inclòs correu.

Preguem als nostres amics vulguin veure en aquest petit esforç, que els agrairèm, un nou motiu d'ajut en la nostra tasca.

EDITORIAL CATALANA, S. A.

BIBLIOTECA CATALANA

VOLUMS PUBLICATS

L'AUCA DE LA PEPA, per <i>J. Pons i Massaveu</i> .	LLIBRE D'HISTÒRIES, per <i>R. Casellas</i> .
ARGELAGA FLORIDA, per <i>J. Roig i Raventós</i> .	PINYA DE ROSA (2 volums), per <i>J. Ruyra</i> .
PAULINA BUXAREU, per <i>J. M. de Sagarra</i> .	AIGOFORTS, per <i>G. Maura</i> .
EN PERE I ALTRES CONTES, per <i>C. Planas i Font</i> .	LA MARE-BALENA, per <i>Victor Català</i> .
ARRAN DEL CINGLE, per <i>J. Morató i Grau</i> .	ELS HEROIS, per <i>P. Bertrana</i> .
ELS SANTS DE CATALUNYA, per <i>Mossèn Llorenç Riber</i> .—Volum I (cicle romà).—Volum II (cicle visigòtic).—Volum III (cicle comtal).	LLEGENDARI CATALÀ EN VERS, triat per <i>C. Riba</i> .
	UN TROS DE PAPER, triat per <i>C. Riba</i> (2 volums).
	CORTAL MARÍ, per el <i>Marqués de Camps</i> .

Les millors produccions de literatura catalana

ESCUDELLERS, 10 BIS, Etl., I A LES LLIBRERIES

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY VII — NÚM. CXXXIII — ABRIL I - 1921

La muller de don Benèfic

Vaig a explicar una història edificant. Las d'empaitar dependentes de bazar i tupinambistes, don Joan, una tarda, al te del Ritz, gosà fitar sa ullada pecadora en la muller de don Benèfic.

Don Benèfic, furient, volia matar a don Joan de totes passades. Es diu i tot si es va posar en relació amb els del Sindicat Lliure.

Don Joan, milionari, irresistible, va emprendre altre camí. Sembla que deixà entendre que la cosa es podria arreglar amb cent mil duros.

Nova explosió de don Benèfic. El seu honor, sa dignitat de marit, de cavaller, de persona decent, valien més que tots el diners d'aquest món.

Mestre vell en astúcies noves, no es reté pas don Joan: prengué ben tost una impen-sada drecera. Don Benèfic era—el séu nom ja ho vol dir—d'un Comité de Beneficència. Don Joan ve, i ofereix els cent mil duros per a beneficència.

Don Benèfic es sentí pres tot seguit, tocat pel cantó vulnerable. El problema era torturant de debò. A un plat el seu honor, sa dignitat de marit, de cavaller, de persona decent. A l'altre plat, cent mil duros per almoines. Això vol dir els dèficits dels asils, saldat;

pabellons nous, factures pagades de llet i medecines... Neguitós dilema.

Don Benèfic es va documentar. Cercà antecedents, demanà estadístiques. Reuní tot el que a l'estranger s'hagués fet sobre la matèria. Consultà tècnics, especialistes, gent de món, gent de la vida; no sé si algun teòleg casuista. La opinió semblava unànim. L'interès de la beneficència, públic, superaba a tota consideració personal, merament privada, individualista. La urgència de les necessitats socials contrarestava qualsevol escrúpol, que en altres circumstàncies podia ésser legítim. Els deutes dels hospitals apretaven de debò. Tothom, sembla, doncs, que aconsellà el sacrifici.

El sacrifici es feu. Don Benèfic, per a salvar els principis, feu constar que ell, de l'adulteri no n'era pas partidari. Però ja se sap que en governant s'ha de transigir amb la realitat impura, que l'autoritat implica concessions.

I en veient, avui, la eficàcia de la seva abnegació: els dèficits cancelats, els nous edificis bastits, el problema resolt, don Benèfic suspira tranquil i es sent internament orgullós del seu heroisme.

R. RUCABADO

Observacions sobre la nostra psicologia

UN CONTRAST OBIRADOR I NOCIU.

Hem observat des de fa una pila de temps uns remarcables desequilibris entre la nostra activitat colectiva organitzada i la individual. La primera, moguent-se a batzegades, esdevé llampant, impulsiva, aparentment opulenta, sembrada de fantasies i de grandiosos plans, mentre que l'altra continua essent l'activitat analítica, extremadament pràctica i positivista dels catalans. Hom pot observar a cada moment a més, que el català de Barcelona en parlar de les coses públiques que no l'interessen immediatament, es resigna mantenint una còmoda i fàcil inhibició que es manifesta, generalment, pretenint explicar coses i fets del mode més fantasiós inventant una sèrie de combinacions renyides amb tota idea de ponderació i d'assenyada simplicitat; hom ha de veure també que aquesta abstenció ha cristallitzat en unes expresions patriòtiques esdevingudes tòpics, convertides en fórmules pures. I constitueix un fet obirable, massa obirable entre nosaltres, el de la inhibició malgrat vulgui disfregar-se adjuntant fàcils i falses posicions: ja que hom observa que el català, quan se tracta de quelcom que directament i immediatament l'atany, abandona les fantasies i les combinacions estranyes i es converteix en l'home més pràctic i positiu del món.

Individualment, doncs, la psicologia dels catalans ve caracteritzada avui pels mateixos vicis, qualitats i defectes de sempre. El seny, la ponderació, l'excessiu (excessiu indubtablement) sentit pràctic que reclou la nostra activitat comercial i industrial en els estrets límits d'Espanya (gràcies a proteccions constantment renovades i ratificades) són el nostre patrimoni. Però l'anomalia evident i la contradicció vistosa esdevenen en el precís moment que el català deixa les parets de la llar i s'articula amb els seus; aleshores fuig el seny i la ponderació i adopta conductes inversemblants. Talment resulta dibuixat aquest temps de transició en que Barcelona s'encamina cap a la vida urbana i Catalunya

cerca l'organització plena de la seva vida colectiva, dissociada, desarticulada encara avui.

Perquè la potència i la impulsió de la nostra gent no pot incorporar-se a la col·lectivitat constituïda en cos eficient, ja que aquest no existeix. El sistema i les condicions de vida que li proporciona l'Estat espanyol són tan miserables que no logren adherir-lo a la idea salvadora de l'interès col·lectiu i així el ciutadà que ja individualment ha d'ésser endarrerit, al no trobar un lligam de coordinació que li proporcioni una disciplina i unes facilitats (unes normes i un sistema de serveis públics) es mostra realment com un producte original dintre la civilització europea.

Els nostres intents d'organització col·lectiva produeixen una impressió d'anormalitat a la que hi contribueixen els mateixos ciutadans amb les llurs crítiques superficials, incipients, negatives quasi sempre. La massa dels ciutadans ni sisquera sap prear una actuació d'energia que impideixi abusos; la sensació d'autoritat ens fastigueja i el nostre individual sentit de ponderació, que l'apliquem bé prou en els afers particulars, desapareix per a donar lloc exclusivament a la censura, la malfiança o a la fantasia més absurda. Quan se tracta de coses o de fets que interessin a la col·lectivitat i no al nostre individual patrimoni d'un mode immediat, l'abstenció pren formes extraordinàriament nocives i a voltes ben originals alhora.

En actuar pel bé públic s'ens apoderen els plans més grandiosos i els més admirables i bells deliris, superiors, és clar, a les nostres possibilitats i contraris a un harmònic avançar conjunt. El perill de la desproporció i de la simulació, o del desig d'aparentar, resulta imminent seguint així. Perquè abans potser s'ens deia amb raó que no conservàvem les formes, però ara potser la forma destruirà el fons, que és com dir que farem una obra falsa; i no cal que ens enganyem inútilment.

La labor de Catalunya exigeix sobretot una gran afinació de detalls; la Ciutat està desproveïda d'una multitud de petites millores. Recordo que l'Almirall, en parlar del caràcter

català, ja notava aquesta mania dels grans projectes i feia notar com la ciutat vella, que tenia un quilòmetre i mig, considerant-la esqui-fida se li donaren les dimensions de **35 quilòmetres**; resultant una pila d'espais que no eren ciutat ni camp i les vies no eren carrers ni carreteres. Avui passa igual: Barcelona fa l'efecte d'una petita ciutat, perquè les barriades extremes, sense empedrats ni acerces, quan cauen quatre gotes són intransitables, perquè solament una part de la ciutat posseeix elements d'urbanització, posseeix carrers. Fóra un plan de grandiosa eficàcia i d'*elemental sentit pràctic* proveir d'acerces als carrers, per exemple, fent contribuir als propietaris; i aquests mendicants que vagabondegen pels carrers amb greu dany per la seva dignitat, adoptant posicions que són un oprobí... (per què, Ramon Rucabado, tantes associacions catòliques de Beneficència? Per què els Rectors permeten que a cada iglésia n'hi hagi mitja dotzena de permanents o una cinquantena com a San Josep de la

Muntanya? Es que deu realment negar-se la pietat dels catòlics d'Espanya?)

En aquesta labor elemental, primària, que deu efectuar Catalunya i al davant d'ella Barcelona, els ciutadans hi tenen de cooperar no amb crítiques negatives sinó amb altesa de mires, no amb fàcils i fonedissos entusiasmes sinó amb convicció serena, amb la mateixa convicció que posen en els seus afers particulars, fent que cessi aquesta sensible i vistosa doble personalitat que avui pren un gros relleu degut segurament a la manca de valors morals i patriòtiques i sobretot a la carència d'una cabal organització de govern que normalitzi i enforteixi les activitats totes de la nostra terra donant-li el sentit de proporció i d'equilibri que necessita, encaminant-la cap als ideals de grandesa i de benestar individual i col·lectiu que no hem d'abandonar mai. Cal però, primer que tot, que cada un adquireixi la responsabilitat i la dignitat de ciutadà.

F. CULÍ I VERDAGUER

Moralitats i pretextos

Deia el meu amic:

—Més que pel contingut i que per la col·laboració satisfeta de les *bones firmes* es fan de bon cercar les revistes reaccionàries pel que podríem anomenar el sensualisme que les caracteritza: qualitat del paper, goig del tacte i de la vista.

* * *

Es parla sovint de l'home que ha perdut el caràcter.

Jo no comprenc perquè no és comentada amb més insistència la tragèdia del caràcter que no ha trobat el seu home.

* * *

Projectes editorials:

Una antologia dels dinars oferts a l'escriptor del qual es parla. Una antologia dels dinars als quals l'escriptor del qual es parla ha

assistit amb l'esperança de que l'endemà el comentari de les notes de societat dels diaris es fes al voltant del seu nom més que al voltant del nom de l'homenatjat.

Arribaria dia que la valoració de les obres de l'escriptor del qual es parla podria fer-se millor consultant l'antologia dels dinars que els llibres originals.

* * *

Les dedicatòries d'alguns llibres recorden l'esbojarrament inexperimentat d'aquell jove que en donar al cotxer l'adreça de casa, deia, diu:

—Còrcega, 267, 2.ª, 1.^a

I al qual advertia l'auriga:

—Amb el carrer i el número ja en tinc prou; que vol que l'ajudi a pujar l'escala, sant cristià?

* * *

L'amistat no es plany massa de les anades ni fa excessiva festa de les tornades.

L'amistat vetlla perquè ningú no conegui el buit que deixa l'amic.

I perquè ell mateix el dia del retorn pugui pensar amb natural desembraç:

—Ningú no diria que hagi estat fora.

* * *

La muller d'aquell comunista de la paraula que prodiga en discursos eloqüents els seus extremismes, coneix totes les febleses de propietari que s'amaguen sota el verbalisme generós del seu marit.

Aquesta muller fa pensar en la curiosa exemplaritat de comprendre un dia el que les heroïnes de certes novel·les de passió (Teresa del Jacopo Ortis d'Ugo Fòscolo, per exemple) han endevinat darrera dels interrogants prodigats de l'enamorat i l'adverament del paisatge confident dels oradors comunistes i dels oradors de l'amor.

* * *

Quin treball el dels qui entenen que dia de festa vol dir dia de no fer res!

* * *

Demana que en la vitrina de l'Ateneu en la qual són exposades les darreres novetats

literàries, s'hi exposessin un dia els catàlegs de propaganda d'una agència de viatges.

Demana que en la vitrina del despatx central d'una Agència de viatges en la qual tempten l'esguard i encenen l'imaginació els catàlegs, fossin mostrades un dia les darreres novetats literàries.

No deixaria de ser un bon procediment de crítica. Tant nou i tant profitós, que potser les administracions dels diaris en protestarien.

I alguns editors també. Finida la guerra, han fet capbussó tantes companyies navieres i tantes empreses de contrabàndol!

* * *

Veusaquí el secret meravellós de la paradoxa, altrament dita la veritat:

—Benaurats els humils, perquè aniran al cel.

Benaurats els homes nets de cor, perquè veuran Déu.

Els altres, mentrestant catalogaran les petites inexactituds d'aquest món creguts d'haver trobat la veritat.

* * *

Això que se'n diu la personalitat, molts s'ho prenen com si es tractés de fer la vida com un estudi per a un retrat.

J. M.ª LÒPEZ-PICÓ

Aquest número
ha passat per
: la censura :

Poesia catalana

PANTALONS LLARGS

a J.-M. Lòpez-Picó

Campaneta daurada del meu carret de fira,
cavallet de cartró de mig pam, tot pintat;
havem caminat tant pels camins sense ira
que ara ens cal reposar, i agrair nostre fat.

Ja no tornaré més, fent osque! osque! corrent,
a carregâ amb palets el teu quadrant de fusta.
Campaneta daurada, tu em sabies content.
Ara em mena la gent i tot-hora tinc justa:

i sóc infant encara, i no puc fer-ne esment.
Cavallet de cartró tu em sabies la joia:
si ara jugués a córrer, que diria la gent!...
Trobaran molt millor que estimi alguna noia

tant si és bella com no—cavallet tot pintat,
campaneta daurada—i que us deixi al terrat.

TOT L'ENYOR DE DEMÀ

a Marià Manent

Ara que estic al llit
malalt,
estic força content.

—Demà m'aixecaré potser,
i heu's aquí el que m'espera:

Unes places lluentes de claror,
i unes tanques amb flors
sota el sol,
sota la lluna al vespre;
i la noia que porta la llet
que té un capet lleuger
i duu un davantalet
amb unes vores fetes de puntes de coixí
i una rialla fresca.

I encara aquell vailet qui cridarà el diari;
i qui puja els tramvies
i els baixa,
tot corrent.

I el carter,
que si passa i no em deixa cap lletra m'angoixa,
perquè no sé el secret
de les altres que porta.

I també l'aeriplà
que em fa aixecar el cap
el mateix que em cridés una veu d'un terrat.

I les dones del barri
matineres,
qui travessen depressa en direcció al mercat
amb sengles cistells grocs,
i retornen
que sobreixen les cols,
i a vegades la carn,
i d'un altre cireres vermelles.

I després l'adroguer,
qui treu la torradora del cafè
i comença a rodar la maneta,
i qui crida les noies
i els hi diu:—Ja ho té tot?
I les noies somriuen,
amb un somriure clar,
que és el baume que surt de l'esfera que ell volta.

I tota la quitxalla del veïnat
qui mourà tanta fressa perquè serà dijous,
i no anirà a l'escola.

I els cavalls assenyats,
i els carreters dormits
sota la vela amb punxa,
que dansa en el seguit de les roderes.

I el vi que de tants dies no he begut.

I el pa,
posat a taula.
I l'escudella rossa,
fumejant.

I vosaltres amics,
perquè em vindreu a veure
i ens mirarem feliços.

Tot això bé m'espera
si m'aixeco,
demà.

Si no em puc aixecar,
mai més,
heus aquí el que m'espera:

—Vosaltres restareu,
per veure el bo que és tot:
i la Vida
i la Mort.

J. SALVAT PAPASSEIT

L'AMISTAT

Va tota nua.
Però no amb la nuditat que fereix els sentits
i engendra el mal; ans bé d'ella traspua
la religiositat d'una verge que afua
les flames que voldrien profanar els seus pits
en el suplici. I és bella, Amistat; en son front
hi lluu un estel, que Déu, en el començ del món,
hi posà quan, besant-la, li mostrava la ruta
d'aquella terra fèrtil, que devindria eixuta,
i d'aquell mar profund
tan blau, tan verd, cada alció un murmull i una onda cada flanc,
que un jorn fora infligit a fetor de difunt
i fins tacat de sang.
I va camins enllà, l'Amistat; esporuguida
del fret del cor dels homes, allarga l'alba mà
que gairebé ja és erta; pidola un poc de vida
per endolcí el demà.
I la vida li fuig poc a poc, i el seu cos
sofreix mal de vellura, i és una noia jova.
Que són dels patriarques el temps miraculós
i l'història dels segles que diuen la llei nova
davant l'immensitat,
res més que un bri de molça que ha mort l'eternitat!
I caurà un jorn, tal volta, l'Amistat, en el fang,
exhausta ja de forces, i ni una mà amiga,
als llavis ja ressecs el nèctar posarà que minvi la fatiga,
ni vetllarà son cos estanc.
I quin volar de corbs, quan mori l'Amistat,
damunt l'humanitat!

MIQUEL SAPERAS AUVÍ

Poetes italians

EL DIUMENGE DELS GOSSOS VAGABUNDS

Acotar el cap, que val?
I que val nova fermesa?
Sento en mi la peresa
del dia dominical

poc a poquet caminant
en la vila inconeguda,
la vila on ningú em saluda
sinó un gos de tant en tant...

Ningú m'ofrena un esguard
mal que sigui d'ironia,
fora del gosset bastard
que es topa en la meva via...

Creuria algú que jo fos
el pidolaire malalt
que prega, en contes d'un mos
de pa, un batec amical?

Ningú no sap el meu plany
i el meu caminâ insegû,
ningú, ningú sinó tu,
recollit i trist company!

Tu que mostres dues pies
llàgrimes per assecar;

tu que un bon amo voldries,
com jo voldria una llar;

tu qui esperes vanament,
amb una inútil delícia,
el meu menjâ, o la carícia,
o la veu de manament;

tu qui tens l'aire burló
d'algú qui em va renyâ a mí:
tu qui vas ésser *Lleó*,
tu qui vas ésser *Joli*;

tu que has tingut per amic
l'organell de Berberia
que dóna al cor pobre un ric
present de melancolia;

tu que refregues, humil,
mos bruts talons amb ton cos
com si una gosa jo fos,
una gosseta gentil;

tu que cerques d'olorar
mes sabates, inquiet,
perquè els hi vols demanar
quants quilòmetres han fet.

MARINO MORETTI

HORES SOLES

Del sostre cauen avall
una après l'altra les hores,
les deixa caure avall
el rellotge de martell
a cops secs, tots iguals,
tots sobre el meu cervell.

I cadascun d'aquells cops
m'és talment una punxada,
—arrancada de cabell.
Hores soles com sol pa
per avui i per demà
i per tots els dies

de totes les setmanes.
Matutines, vespertines,
poblades de campanes
properes i llunyanes.
Hores del sol
que no rieu
a qui us espera soles.
Hores grises, hores negres,
silenci de les campanes
properes i llunyanes.
Ve d'aquí aprop
emmusteït el chor
del vell convent
de les Nazarenes,
esbraven en chor les llurs penes,

també per elles les hores són soles.
«Al Cel, al Cel, al Cel!
«La Glòria, oh, Senyor!
Hores del vespre,
hores del sol,
totes iguals,
que no rieu
a qui us espera soles.
Hores soles com sol pa
per avui i per demà
i per tots els dies
de totes les setmanes.

ALDO PALAZZESCHI

(T. G., trad.)

LA NOIA

Qui et veu, veu una primavera;
veu un car arbrissó, que no duu
flors, sinó fruita.

Veu's aquí: et tallaven els cabells.
Eres entre el butxí i la teva mare,
eres drete i rebeca,
quasi un noi aspre dessota el bastó,
—la vergonya i la ira li encenen la galta.
Resplendien apenes tos grans ulls;
i crec que et tremolaven el genolls
de la pena que havies.
Després amb quina ràbia recollies
aquell tresor caigut;
aquell magnífic bé perdut,
tos llargs cabells!

Et vaig posâ un mirall: dintre la bruna
cabellera s'arrodonia ton bell rostre,
com una fruita molsuda.

UMBERTO SABA

Aportacions

L'art antic i l'art occidental

(fragment de l'obra d'Oswald Spengler "La posta de l'Occident")

L'obra d'Oswald Spengler, «Der Untergang des Abendlandes», segurament l'obra més interessant i de més èxit de les publicades en aquests darrers anys a Alemanya, està situada, creiem, en la conjunció de tres influències: les reflexions sobre el sentit d'una ciència de la cultura, degudes a l'escola filosòfica de Baden (Windelband i Rickert); les investigacions històriques i els mètodes historicistes propugnats en un sentit particular per Dilthey; i la filosofia intuicionista de Bergson, on és probable que Spengler com tants d'altres alemanys hagi pogut elements estrictament germànics (Schelling). Sense negar la influència del pensament de Goethe que l'autor té gran interès en remarcar, no creiem que aquesta sigui suficient per explicar el contingut de l'obra, si al seu costat i d'una fàisó més intensa probablement, no existissin les influències enumerades. L'obra de Spengler abunda en interpretacions sorprenents dels fets, que a voltes semblen arbitràries. Així i tot un estudi detingut de la mateixa és essencial a tots aquells a qui interessi descobrir el sentit de la cultura o de les cultures.

El temple de Poseidon a Pestum i la catedral de Ulm, obres del Dòric i el Gòtic més madur, es distingeixen com la Geometria euclidiana de les superfícies dels cossos, de la Geometria analítica de la posició dels punts de l'espai en relació amb els eixos d'un espai. Tota l'arquitectura antiga comença per fora, tota l'arquitectura occidental comença per dintre. Les basíliques primitives cristianes a l'interior de la Siria i a l'Àfrica septentrional en separar-se decididament de l'antiga concepció de l'arquitectura, manifesten les màgiques i misterioses vibracions d'un espai totalment tancat. Això era la primera forta expressió d'una nova ànima. Tan aviat com l'esperit germànic s'apodera d'aquest tipus de Basílica comença un meravellós canvi del sentit i la posició de tots els elements arquitectònics, la introducció de naus laterals i sobre tot de la nau transversal, fet importantíssim pel sentit simbòlic de la catedral, perquè per mitjà d'ell s'efectua una divisió *estròfica* de l'agitat espai interior. D'aquí endavant en el Nord fàustic la figura exterior de l'obra arquitectònica, desde la catedral fins a la casa particular, es relacionarà amb el sentit segons el qual la divisió de l'espai interior és efectuada. La mesquita no manifesta aquesta divisió; el temple grec la desconeix. Hom no ha observat suficientment que el motiu de la *façana*, l'arquitectura de la qual reproduïx fisiognòmicament l'interior i que domina no solament els nostres grans edificis aïllats sinó també l'aspecte de conjunt dels nostres carrers, places i ciutats, és quelcom tan llunyà de la arquitectura antiga com de l'aràbiga.

El temple hel·lènic és concebut i executat com cos massís. Pel sentiment de la forma que aquí

actuava no hi havia altra possibilitat. Per això és la història de les arts plàstiques a Grècia el treball incessant en la realització de un ideal únic, la conquesta del cos humà isolat considerat com el conjunt d'elements que constitueixen la pura, total presència. El Pathos d'aquesta tendència perseguida durant segles no ha estat comprès. Car hom no ha sentit mai que és el cos purament material, sense ànima, el *soma* allò a que tendeixen el relleu arcaic, la pintura dels vasos i el frescàtic fins que Policlet i Fidias ensenyen a dominar-lo tècnicament de fàisó-ja plena. Hom ha considerat, gràcies a una ceguera sorprenent, aquesta mena de plàstica com quelcom vàlid universalment i a tot arreu possible, hom l'ha tinguda per la plàstica en general i s'ha escrit la seva història i la seva teoria on eren introduïts tots els pobles i tots els temps; i els nostres escultors, sota l'impressió de dogmes renaixentistes acceptats sense examen, parlen encara avui de que el cos nu és l'objecte propi i el més elevat de les arts plàstiques. Sembla que hom no s'ha adonat de com aquest genre és rar, de com és un cas únic, una excepció, ben lluny d'ésser una regla. En veritat aquest art, que representa el cos nu posat lliure sobre una superfície i igualment treballat de totes bandes no més s'ha donat un cop, en l'antiguitat precisament, i només allí, perquè només aquesta cultura ha existit amb un complet refús a tot ultrapassar els límits sensibles a favor de l'espai. La estàtua egípcia era concebuda només per ésser vista de davant, per tant no era sinó una variant del relleu, i les estàtues del Renaixement aparentment sentides a la fàisó antiga no són altra cosa que una reminiscència. Hom resta atònit, altrament, quan hom vol enu-

merar-les, de veure el seu escàs nombre, car Donatello no ha sortit encara del gòtic i Miquel Angel sent ja de faisó barroca, ço és, musical.

Aquesta plàstica apolínia és el «pendant» de la matemàtica euclidiana. Ambdues neguen l'espai pur i veuen en la forma corpòria l'*a priori* de la intuïció. Aquesta plàstica no coneix ni idees que senyalin a la llunyania, ni personalitats, ni esdeveniments històrics, sinó només la existència de cossos limitats a ells mateixos. Recordi's aquí que la paraula *soma* era aplicada pels matemàtics a formes estereomètriques, pels físics per indicar substàncies, per l'Edip de Sòfocles, finalment per a designar la seva persona.

L'evolució d'aquest art *sense espai* per excel·lència, omple els tres segles des del 650 fins al 350, des de la plenitud del dòric que coincideix amb el començ d'una tendència a deslliurar la figura del hieratisme egipci (Apol de Tenea, poc després del any 650), fins al començ de l'Hel·lenisme i de la seva pintura il·lusionista que clou el gran estil. Hom no honorarà mai aquesta plàstica si hom no la considera com art antiga més alta sortida de la pintura al fresc i superadora d'ella. Certament el seu origen *tècnic* pot ésser trobat en els intents de tractar figurativament la columna dòrica de fusta (Hera de Keràmies.) i en les plaques de metall (Artemis de Nicandra) que es posaven damunt de l'arquitectura en fusta. Com *ideal de forma*, però, la estàtua àtica prové del fresc. Aquest origen la estàtua àtica no l'ha negat mai. El llenguatge en que s'expressa està estretament relacionat amb la pintura en quatre colors de Polignot, sense que hagi negat mai aquest origen. Pensi's en el tractament policrom del marbre—del qual el Renaixement i Goethe no en sabien res i ho haurien considerat barbre (1)—en les estàtues d'or i l'ornament d'esmail del bronze brillant. L'utilització

(1). Justament es característic per a la contraposició entre el Renaixement i l'antiguitat, la preferència d'aquell per a la pedra blanca.

del bronze en la millor època ha superat decididament la del marbre pintat.

El nombre antic—la magnitud, la mesura—correspon primer a la pintura en argila de l'estil de les figures roges i al fresc posterior. La Planimetria en especial pertany a l'estricta estil en superfície de Polignot, el qual desconeix llums i ombres i relacions de perspectiva. Aquest art és l'antecedent orgànic de l'escultura. No està al costat d'ella. Encara a l'any 475 no hi havia al costat de Polignot un escultor paral·lel, igualment com al 1650 no hi havia al costat de Rembrandt cap músic de la mateixa talla. Només el darrer segle ha portat a ambdues cultures el triomf de l'art més estricta. Policlet, el deixeble de Polignot, ha creat el cànon de la estàtua nua. Cap a 1740, quan tots els grans mestres de la pintura a l'oli eren morts i Bach estava al punt més alt de la seva força, s'ha donat el canó de la sonata en quatre parts. Ambdós moments manifesten el màxim en forma que a base dels dos símbols fonamentals—allí el cos, aquí l'espai—era possible atènyer. Ambdós afirmen la seva valor fins a Scopas i Beethoven, els quals, situats en el límit entre cultura i civilització, no han superat el gran estil. Lisip i Wagner l'han destruït.

Els pitagòrics crearen desde 540 una geometria dels cossos; Descartes, Fermat, Pascal, des de 1620, una Geometria de l'espai. Així l'efecte de les pintures en els vasos àtics, superficial o corpori, és homòleg a l'art especial de la pintura a l'oli, les escenes del vas de François (cap a 570) són homòlogues als paisatges de Claude Lorrain (1600 fins a 1682). Aquelles representen homes sense fons, aquestos fons tot sol sense homes, car els homes que figuren en aquestes darreres són com un nou element completador del paisatge. El sentiment apolini entén la extensió com cossos sense espai, el fàustic com espai sense cossos.

Trad. de J. C.

ELS LLIBRES

COMENTARIS (1915-1917) de L. Nicolau d'Olwer.—Societat Catalana d'Edicions. Vol. L.

Aquest Nicolau d'Olwer, fi, eventual polemista, diplomàtic, professor, eficient regidor, el qui, recolzat sobre les nostres platges, trobareu, per ventura, dematins assolats de l'hivern, colrant el bany mentre llegeix en el text grec una novel·la de Xenofó o d'Heliodor, ha reunit sota el nom de *Comentaris*, estudis, discursos i articles que assenyalen hores ciutadanes, en els quals hi conviu amb la erudició aquella art banyada d'hu-

manitat, d'endressar i comentar dades, que, com en els casos d'un Taine o d'un Menéndez Pelayo, promou dins del llegidor plaents panorames interiors.

ELS SANTS DE CATALUNYA (Cicle comtal I). Volum III, de Mossèn Llorenç Ribet.—Editorial Catalana (Biblioteca Catalana).

L'obra envers la qual ja hem esmerçat el nostre entusiasme en els volums anteriors, té d'haver sigut en aquest tercer, pels seus temes, una

gran festa per una voluptat com la del poeta Ribet. Poguer ponderar i revestir la figura joiosa i solemnia de Carlemany, reviuire el veïnatge pedreny, introspectiu i fervorós, dels inicis de la nacionalitat catalana, sota la claror isarda dels temples amb ombres de muntanya gelabrosa, arribar-se a la Venècia dels dux i, amb les dots que té d'escenificador refinat, distribuir-ne les pompes, les passions i les austeritats que giren el cor a la pietat i al Déu immens sobre l'espectacle dels humans; i de cada data treure'n el seu quadre, estilitzat prou, però on cada cosa cobra el sentit humà per-

tanyent, quin goig! Perquè ell el té en gran manera el poder d'extreure dels documents el sentit poemàtic i la silueta commoguda i gaudiosa de la escena, com uns esmalts animats, i el de traduir amb una complaença de literat que enamora.

LES JORNADES. Poem. de F. Puig-Espert.—Poesia-pròleg de J. M. López-Picó.—València. Impr. Huici.

En aquest llibre, expansió d'una ànima delicada, l'amor hi és molt preguntador. Té tot ell no sé quina cosa de tradicional en les imatges i de lapidari, que la emoció revifa, i unes recances d'Auzies Marc en el to. Daler i sacrifici que encara no han granat, silueta filosòfica però que s'acolora del foc sagrat no despès, fan d'ell una obra de poeta exquisit en la qual només hi manca un poc més de depuració en el lèxic, a estones.

CAMI DE MERAVELLES. Poesies de Pere Salom i Morera.—Pròleg de Gabriel Alomar.—Impr. «La Neotopia».

En Salom fa via amb un humor enamoradís i entusiasta com a temperament poètic: tal l'enamorat o el company efusiu qui, en el rampell cordial, sobreixen de paraules de les que després no es tornen a dir tan avinent. Que hi fa? Ell en té prou de cantar el moment: la ciutat entrellada, la dona que passa, la imaginació que ens sobta, sempre incitat del dimoniet familiar del temperament, com d'un company de ruta. Tot sovint és un barceloní qui emprant la mètrica popular arrossega alguna cosa de la seva ingenuïtat. Però exclusiu no ho és pas: de vegades colorista, influït altres vegades de lectures o de corrents literaris assimilats, qui diria a través de quines transformacions, així com en *Els tords i la olivera* ens faria pensar amb en Josep M. de Sagarra, en la orgia d'imaginació de *Els triptics* ens recordariem de les simfonies arbitràries que a hores havien temptat el numen del malaguanyat poeta alemany Richard Dehmel. Per sobre de tot, ja ho hem dit, l'humor impressionable de l'home dalerós i ull-viu nodrint-se amb apetit dels dons de la vida i del geni.

LES MUSES AMIGUES. XVI Traduccions en vers, de Miquel Ferrà.—Sóller. Impr. Marquès.

Aquest poeta no ens costa imaginar-nos-ell legint els seus versos en una sala plena de llibres i d'objectes d'art, darrera unes vidrieres que reben una llum sedassada de la verdor d'arbres i tenint per oients algun d'aquells Mèdicis, cardenals o prínceps, qui també poetitzaven, i algun erudit que hagués hereditat el perfil de Dante. Es el poeta del bon gust, com un francès heredià, qui, ni de lluny, no podrà caure mai en vulgaritat. Ens dona traduccions de Gautier, Víctor Hugo, A. de Vigny, Verlaine, Ver-Haeren, Jean Moréas, Antero de Quental, Leopardi, Carducci, D'Annunzio, Longfellow, Artur Symons, Goethe i Ti-

bullus; i hem de dir que és sortós pels qui no poden llegir aquests autors en les seves llengües el tenir un poeta català qui ens els porta sense esbravar-ne les essències poètiques ni malmetre'n els caires entre les seves mans que cisellen i lapiden en l'obrador de Mestre Apol·ló, entre els fadrins més ben mirats.

UN TROS DE PAPER. Triat per Carles Riba.—Amb Pròleg de Conrad Roure. 2 volums.—Editorial Catalana (Biblioteca Catalana).

Si també hi ha un geni del bon humor, En Robert Robert i els seus companys, els que pels anys 1864 o 1865 publicaven el periòdic festiu barceloní *Un Tros de Paper*, ells el tenien aquest geni, acompanyat de la visió adequada de lo típic, i el traduïen en els seus quadres literaris amb una objectivitat que en fa cròniques barcelonines insuperades. Com, precedint la nostra renaixença literària del segle dinou, hi hagué, en la poesia, uns precursors, an En Robert Robert i companys se'ls pot dir també precursors en vist el gènere que tenia d'assolir la seva maduresa amb En Vilanova, dins l'obra del qual la Barcelona típica vuitcentista, i un xic ençà: caracters i costums, actors i escenari, hi cobrava una ànima de sanitat i tendresa que eren les virtuts del tipista memorable del carrer de Basea.

De les cròniques eixeribides de la Barcelona objectiva coetània d'aquells precursors, En Conrad Roure, l'egregi veterà de l'estol en fa història i En Riba una tria acurada que els nêts d'avui llegiran amb curiositat somrienta i els avis potser amb els ulls entelats de la emoció del passat.

PRIMERES POESIES, de Bartomeu Barceló.—Sóller. Impr. de Marquès i Mayol.

Ell és un dels de la plèiade mallorquina, dels qui vibren a tota música bella i tenen l'esperit tan a flor de pell que copcen el toc de les coses més subtils i penetradores dels elements. No obliden el so dels coures; però perceben i tot la bunior dels estels. Així en la poesia *De l'infantesa*, de cadences tan tendrement mallorquines, el poeta nou se'ns emporta per les constel·lacions, ens immergeix en les rauxes de frescor que circulen de nit entre els camins del' espai, i en les polsines encelisticades i les aromes que ella congria. Però també sap el so allargat i la rica decoració dels escuts ben fabricats, i en versos llargs, com brides de plata arrossegant la digna pompa de les carrosses, sap ésser eloqüent de verb i de cadença, com els francesos.

Senyor, pel meu silenci de l'himne que
[la vida
triomfalment badà adins mí com un sol;
pel viu doll estroncat de ma pensa flo-
[rida;
per més hores passades en l'angúnia
[i llarg dol,
regalau-me la pau de les vostres ves-
[prades,
curullant de vell or els rient semen-
[ters;

escalfau-me del sol de vostres estiva-
[des,
banyau-me dins la joia matinal dels
[cloquers.

ANTIGONA, ELECTRA, de Sòfocles.
—Traducció i Notes de Carles Riba.
—Editorial Catalana (Biblioteca Li-
terària).

Desconeixedors del grec, no judicarem críticament de la traducció, però pel pur coneixement del que llegim de dret en català, ens admira una altra vegada la sobirania d'En Riba, veritable emperador de les lletres, qui, amb l'elegant eclecticisme que el molt sabedor sol pot emprar, tan aviat aboca en la riellera del vers el flamant vocable popular com fa transformacions alloure, arribant a formes de dir pròpies que tenen la rara i exacerbada bellesa envejable dels fruits de la erudició inventora.

En aquestes tragèdies immortals on la pietat s'encolla amb la freda justícia esglaiadora (esglaiadora, sí; tant com pugui ser-ho el cop de la passió en un drama d'ara; per molt que els crítics hagin concedit indulgències a pretext de classicisme) on el destí fa anar i venir les coses, i hi ha trossos atapaïts de sentit humà, i dites breus i lluminoses com el desenveïment d'una arma, de no menor força humana, el català hi perora amb tonades noves.

Potser (i això cal considerar-ho qüestió secundària en quant a la forma) el llegidor aviciat en la comoditat, trobaria que hi sovintegen massa els versos on el sentit no acaba, i això, escaient-se ésser molts els períodes llargs i els versos d'accentuació final aguda, li faria venir el desig, poc lletrat, per ventura, de poguer llegir l'obra com a prosa, sense trencament. Però això cau fora de la valor del lèxic fastuós, i de la vigoria sostinguda que ens fa pressentir i enyorar les beutats de l'obra llegida en el text grec.

PASSANT L'ESTONA, de Joaquim Buigas.—Editorial Buigas.

En Buigas ha ascendit desde que seguim la seva producció (poc més de dos anys ensà). Persevera en la gosadia tartarinesca que va tan bé a alguns dels seus temes. Alguna resta de concessions a la *côterie* de les curiositats malsanes encara hi és, però poc. Ha ascendit en el conjunt de la seva producció darrera, en el sentit d'haver-se quasi desempallegat d'una certa pruija demagògica que algun temps li engavanyava la volada. En *Les tres beates*, per exemple, ja només en el títol, i en algun reconet podria sospitar-s'hi aquella antiga pruija sectària; ens sembla la millor peça del llibre: hi ha intuïcions de psicòleg, i amb el final, anc que amb una certa irreverència aristofanesca, la voluntat moralitzadora s'hi fa tangible darrera l'al·legoria, amb virior de temperament, i en tota la narració una major puresa en el narrador que altre temps no li hauria sigut possible. Hi ha una forta novel·la en llavor dins d'aquesta narració.

En una altra, on descriu la mort d'un

simi, ens arriba a commoure, ultra fer-hi algunes comparances d'una justesa i originalitat que en diríem inspirades. El psicòleg espontani que surt a moments en ell, torna en el llibre d'ara amb la descripció del jovecell enamorat adés encongit, adés parenc, com en un altre llibre el pànic d'aquell cotxer improvisat tan dinàmicament descrit!

El dia que, amunt pel camí encetat, oblidat encara una mica més de que és poble s'entregués amb puresa a fer valdre les dues qualitats de fantasies i psicòleg espontani que hi ha en ell, En Buigas mereixeria l'encaixada dels bons literats prosistes de la nostra generació.

EN EL LIMIT D'OR. *Poemes de Lluís Bertran i Pijoan.*—Amb dibuixos de J. M. Marquès Puig.—Altès Impressor.

Clàssic? Un clàssic d'ara; un clàssic per gràcia d'una lúcida embriaguesa, al qual, a moments, no es podria demanar un més diví divagar d'una imatge a una altra, com els núvols lliures en un cel serè; un clàssic nou d'una masculinitat egrègia en una gran modernitat plena de joventut i de llum. Aquest classicisme individual i modern ens subjuga principalment en el poema *Amistat*, que té estrofes que diríem construïdes amb marbre i metalls i empaliades de domassos, erigint-se en mig de la polsina d'or del sol:

I si l'orgull dels homes s'ha fet
[bastir palaus
i els seus escuts onegen damunt de les
[pilastres,

i ha fet lluf en la mar la pompa de
[les naus;
nosaltres posseim la glòria dels astres,
que ens escriuran el nom en aquells
[rim més alts;
ells, que, de tant rodar, es tornen im-
[mortals.

**ALMANACH CATALA ROSSELLO-
NES de LA VEU DEL CANIGO,**
1921.—Amb un gravat de Gustau
Violet.—Perpinyà. Impremta Catalana,
J. Comet.

Quina literatura del dia trobaríem capaç d'estimar i cantar el paisatge per ell mateix i en ell mateix amb la entrega total d'aquests catalans del Rosselló? La literatura de la qual ens donen mostra és com una joventut sana trescant amb la petja forta i els cabells al vent. Amb l'instint vital dels qui comencen o recomencen, literatura i amor a la terra són en ells com uns cavalls bijovats en una cursa mateixa; i es recalquen ferm en els fonaments de religiositat, tipisme i naturalesa comarcal, en produccions que traspuen de la frescor incontaminada de la mina.

J. LL.

CAL ESMENTAR

—L'atenció que, coincidint amb la tornada d'Alemanya d'amics nostres, ha desvetllat entre els estudiosos de Catalunya el llibre d'E. Curtius, professor de la Universitat de Bonn, *Die literarischen Wegbereiter des neuen Frankreichs*, en el qual és analitzat el moviment intel·lectual francès contemporani a partir de l'any 1870.

—*Aiguaforts i Aigües vessants*, poesies de Jeroni Zanné. Buenos Aires 1921; del llibre i de l'autor, massa depressa oblidat i injustament negligit, creiem, a Catalunya hem de parlar-ne amb més extensió.

—Els *Madrigals i Cants d'amor*, de Josep Grànger, amb introducció de Ventura Gassol.

—*The Moral basis of democracy*, per Artur Twining, de la Universitat de Yale.

—*Viva l'anarchia*, romanço di un viaggiatore in poesia, de Mario Puccini (Bemporad, editor: Florència), llibre interessant en el qual l'enginy i la vivacitat fan bona aliança.

—El volum *Parafernals*, dins les publicacions de l'Oficina d'Estudis jurídics de la Mancomunitat, que continua la serie dels dedicats a les Institucions del dret català.

—Les publicacions de textos de Dret Català i els Estudis històrics, arqueològics i jurídics de Ferran Valls i Taberner.

—*Poemes de la vida i de la mort i l'any poètic*, per H. Parés. Un llibre que sembla una pensada. Aquí les pensades, com els projectes que deia En Pujols, ballen pel cap de la gent. Però potser és excessiu que les pensades convertides en llibre omplin les llibreries.

—*Souvenirs de mon commerce* (Gourmont-Apollinaire-Moréas-Soury), per André Rouveyre. Llibre pensat cordialment i escrit amb una tinta cruel i mossegaira.

—*Les Théories d'Einstein*, per Lucien Fabre (Pajot, editor, París), que situa si és no és a l'abast de la bona societat la curiositat francesa dins el chor mundial que volta aquesta atracció de la moda intel·lectual.

LES ARTS PLÀSTIQUES

C. GES. T.

En Francesc d'A. Galí i En Tomàs Aymat han organitzat a Sant Cugat del Vallès una manufactura de Tapissos d'alt llis i de catifes anusades a mà; el primer aporta a n'aquest bell treball tota la seva sensibilitat i el seu consell artístic, el segon el seu tecnicisme fet d'aprenentatge i intüció.

L'anagrama d'aquesta manufactura són les lletres que encapçalen aquesta nota, ordenades d'aquesta forma tan escaient i que tenen un sentit purament estètic, podent representar el nom del temple grec, que s'aixeca en el mont Barbre.

L'obra més notable de les que aquesta manufactura ha exposat a les Galeries Laietanes és la gran catifa anusada a mà.

En Galixens ha donat una obra digna del moment pictòric: una lírica estructura omplerta de color amb veritable sentit modern; color tornat calitat oriental de catifa. Renaixement holandès—diu el catàleg referint-se a l'estil d'aquesta tela sumptuosa—però tot el sentit modern obra damunt

d'un estil passat; és més, l'estil és ben bé d'avui i lo fastuós holandès no ha sigut res més que un motiu. Cal remarcar que aquesta manufactura ha restaurat l'ofici tornant-li la puresa antiga, ara que en les arts sumtuaries, per dir-ho d'una manera o altra, massa sovint els «duros a quatre pesetes» són l'ideal del productor, i del comprador.

C. GES T. és una de les obres efectives de la nostra renaixença.

MISS GRACE RAWLIN

Aquesta interessant pintora americana ha exposat a les Galeries Layetanes una sèrie de paisatges de Marrakesch, Tànger i Tetuan, vistos amb ull finíssim. Precisament estem acostumats a veure aquest món marroquí a través de les més vulgars retines, i al trobar-nos amb una visió nova i subtil d'aquells paisatges i d'aquells cels la nostra sorpresa fou encara major i puix ens havíem arribat a creure que la naturalesa del Marroc era com una pàgina de «Blanco y

Negro». Però aquesta retina delicada de Miss Grace Rawlin—retina feta a l'escalf de l'impressionisme francès i de sensibilitat femenina, ens ha posat davant d'aquells paisatges fins ara fets de cadmiums i blaus de bogada i ens els ha fet veure d'una manera deliciosament pictòrica.

ELS LITERATS

Els literats ara fan de pintor, però el que és pitjor és que la majoria fan de pintor dolent: hi ha cada dibuix «escolar» en aquesta exposició de càn Dalmau, que hauríem preferit que els nostres escriptors l'haguessin donada per fer unes quantes gatades com les d'En Josep Pla que tenen encara un gran sabor d'ex-vot; també passem per la gatada de Niu-Gerrer d'En Ramon Reventós: al capdavant aquell «Arroç mediterrani» és fins i tot de bon digerir.

Crèiem seriosament que entre lo que exposarien els literats hi hauria hagut quelcom espiritual i sensible, sense invadir el terreny dels professionals; però no ha sigut així correntment:

uns dibuixets d'aficionat dolent, alguns d'altres d'entremaliats i els més amb un caràcter tant marcadament escolar, que cal dir que hauria sigut millor que no'ls haguessin exposat ni en broma. Solament En Romà Jori ens ha donat unes quantes acuarel·les veritablement sensibles, plenes d'un delicat japonisme; però En Jori, que ha exposat sense gaire picardia massa nombre d'obres, s'ens presenta amb

mitja dotzena de les seves pintures com un veritable i dotadíssim professional. Descontant aquestes pintures i alguns apunts de l'Alexandre Plana, creiem sincerament que quasi tot el demés hauria sigut preferible no exhibir-ho. Està bé que es faci gresca, gresca a lo Reventós i a lo Plà i a lo Vicens Soler de Sojo,—que suposem que també cultiva l'humor en la seva tela «fauve»,—però no està bé que els

nostres humanistes i els nostres homes de lletres ensenyin les vergonyes en públic. Al menys alguns dels més discrets hi han portat solament la firma davall de un petit tros de paper, amb l'intent ingenu de fer-se l'auto-retrat o el retrat d'un amic o unes ratlles de filagarsa; aquelles petites mostres de sinceritat són encara quelcom curios i apreciable.

R. B.

LES REVISTES

LA COMMEMORACIÓ DE KEATS

S'ha escaigut el 23 de febrer el primer centenari de la mort de Keats, que Anglaterra commemora amb una solemnitat de ressò universal.

LA REVISTA s'era avançada un xic a les festes del centenari amb la publicació del volum de traduccions dels Sonets i odes per el nostre company Marià Manent.

LA REVISTA recorda ara que també el 23 de febrer i als 25 anys com Keats, moria En Joaquim Folguera, poeta català molt estimat nostre.

No seria aquesta recordança una íntima commemoració?

Reproduïm ara de la pàgina *Lletres i Llibres* el comentari que En Manent ha dedicat al poeta de la sensualitat sagrada:

«KEATS

L'obra de Keats (amb tot i la seva riquesa de moviment i la seva extraordinària riquesa de sensibilitat) ens deixa una impressió de bellesa exòtica, ens penetra amb la serenitat, la puresa, l'elevació d'un èxtasi líric poderós. Volem dir que, més aviat que la bellesa de la rosa esfulladissa i palpitant «en la seva ardent geometria», trobem en Keats, com a més profundament característica, la bellesa de l'estel, vivent damunt la naturalesa en un alt repòs d'immortalitat. Keats cercava en les coses del món, encès d'aquella set febril, inexhaurible, de beutat, allò que és l'essència eterna de la poesia. El 18 d'abril de 1917, escrivia de Carisbrooke estant: «Trobo que no puc existir sense la poesia—sense la poesia eterna.»

D'això ve que els moments millors de Keats tinguin una mena de quietud solemne i pura; d'això ve que ens comuniquin una mena d'elevació d'eternitat. Talment com si, a través del seu foc intern, totes les coses visibles s'altifiquessin en llur forma de beutat més pura i definitiva; com si el joc inescapable de les sensacions i la ubriaguesa sensual, tan ardent i exquisida, fossin només les flames del seu foc intern transformant les coses en llur realitat lírica immortal.

Però en el geni de Keats s'hi observa d'una manera especial aquest desig de perduració dels moments i les formes de bellesa. Keats s'abrandava d'entusiasme davant les figures cantades en la seva «Oda sobre una Urna grega», perquè representen la realització d'aquesta perdurabilitat, el triomf de la

bellesa i de la vida a desgrat del temps, el símbol palpable d'una beutat que suggereix inexhauriblement noves resonàncies en l'esperit dels homes.

I en l'«Oda a un Rossinyol», el poeta turmentat d'inquietuds davant la bellesa efímera i l'amor fugaç, escolta el cant com un alliberament i voldria la mort per esdevenir com «un tros de terra» reposant al cor de la solemne melodia.

Aquest desig de repòs, aquest desig de triomf damunt les mutacions i les coses volubles, troba una expressió intensa en el darrer sonet de Keats. Els pocs poemes que li foren directament inspirats per l'amor de Fanny Brawne, llevat d'aquest darrer sonet, no revelen pas en tota la seva grandesa, en tota la seva profunda veritat lírica, l'ànima del poeta. Són crits de passió, són laments o guspireigs de gelosia, no sempre essencialment distintes dels tòpics corrents en la poesia eròtica universal. Però el sonet on el poeta demana de reposar, amb la constància d'un estel, damunt la sina amada, hi culmina aquell do genial de puresa lírica que fou el patrimoni de Keats. El repòs en l'amor, o la mort en l'amor; veu's aquí una doble superació del temps, una eternització de poesia que assoleix en l'expressió de Keats la seva veritable grandesa.

Tots els que han estudiat l'obra del poeta coincideixen a constatar aquesta qualitat essencial: la seva puresa lírica. Els poetes de la seva època no es limitaven a cercar, simplement, una expressió de beutat. Shelley, hom observa, pensava més en la llibertat i la revolució que en la poesia. Coleridge era mogut per una recerca filosòfica. Wordsworth tenia aspectes d'educador moral. Lord Byron s'entربولia el cant amb diatribes socials i s'abrandava en la fornal de l'ambició i de l'èxit. Però Keats, per dir-ho amb els mots de Gallimard, «de tots els escriptors de la seva generació era el més purament poeta: la concepció de la bellesa constituïa l'eix íntim del seu esperit; i al més lleu senyal de bellesa, la seva imaginació s'estremia tota».

En un comentari recent, un crític anglès amplificava, amb mots d'admirable justesa, aquesta constatació. «Tot allò—deïa—que no es troba en les Odes de Keats, tot allò que hom veu en poemes d'altres lírics i no en l'«Oda a un Rossinyol», és quelcom d'exterior al cor pregon de la poesia, alguna aspiració o aventura de la ment que posa la poesia en contacte amb

d'altres esferes. Hi ha la volada de Shelley, la filosofia pensívola de Wordsworth, les altes consideracions de Milton, la pròdiga humanitat de Shakespeare; a través d'aquests poetes, la poesia passa a unes regions on és manifestat el seu poder, però en les quals hi ha quelcom a més de poesia, i on són possibles qüestions i desacords que altres coses poden provocar. Ningú sinó Keats, ha escrit una poesia que té la màxima grandesa i que, no obstant, és «tot» poesia i no alça cap conclusió més enllà d'ella mateixa. Això vol dir que, mentre la presència d'altres poetes és més pròxima o més llunyana segons els temps—més pròxima d'una generació que d'una altra i, en certs períodes de la vida humana, més pròxima que en altres—Keats es troba sempre a ran nostre; perquè en la bellesa que ell creà no hi ha res que pugui ésser canviat per la mutació d'una moda.»

La consagració definitiva de l'obra de Keats es troba, potser, en el fet d'ésser reclamat el seu guiatge per les escoles més diverses. Els que creaven sota l'impuls d'un ideal classicista, els que dins una atmosfera romàntica cercaven els secrets de la bellesa del món, els que pugnaven per una poesia nova en rares melodies verbals: tots veïen en Keats un exemple superior, una realització de llur ideal estètic. El mateix fenomen ha passat amb Homer, amb Shakespeare, amb el Dant, amb tots els més grans poetes de la humanitat. I és que llur creació, d'una bellesa arquetípica, enclou inescapables riqueses de matisació. Així, en l'obra de Keats, ultra el seu doble sentit essencial de puresa lírica i de perduració a què més amunt al·ludim, hi ha una opulència de sensibilitat i una enorme riquesa de moviment i de música. Adés hi trobem la polícromia delicada com en «Isabella» o en «La Vetlla de Santa Agnès», la solemnitat d'imatgeria i la grandesa grega com en «Hiperió», el moviment i l'ardència de fantasia com en «Lamia», la música i la perfumada penombra com en «la Vetlla de Sant Marc», que fou, en certa manera, l'evangeli del simbolisme.

La riquesa de Keats és el fruit d'una vida trunca, però «la seva maturitat daurada, si és que pertany a la joventesa, sembla pertànyer a la joventesa dels déus, a una joventesa eterna que no coneix edat.»

MARIÀ MANENT

KUROPATKIN

Voldriem refer la nostra comprensió. Voldriem parlar-ne després de llegir-lo, sinó directament, en edicions honestes i cultes.

I es resisteix la nostra comprensió i la Voluntat és feble davant dels textos acurats i fidels.

Revé sempre al pensament l'edició popular castellana. La vil vulgarització mutiladora d'aquelles edicions que han fet escola i que avui ens invadeixen.

Les edicions castellanques que marceixen i pudreixen les millors intencions.

El text castellà et fou més dur, Kuropatkin, que la terra que avui serva les teves despulles.

LA NOSTRA FE LITERARIA

Sota aquest títol, escriu Alanís en un dels darrers números del *Correu de les lletres*, de Sòller.

«Marian Aguiló, Lluís Pons, Miquel Costa, Joan Alcover. Aquests noms decoren el frontispici del nostre temple modest, però qui mai serà capelleta votada a falsos ídols; aquests quatre noms, qui signifiquen: fidelitat a la tradició i joventut de ideals, catalanitat i efusió humana, hel·lemisme nadiu i cultura clàssica, forma depurada i naturalitat patrícia.

Aquests lemes invocam com un conjur i com una ensenya contra l'àrid conceptisme i contra l'arribisme pueril i bàrbar qui tara a redols les lletres catalanes.

La reacció antiromàntica i anti-floralesca ha portat indubtablement una vulgarització del bon gust, una catalanització sintàctica i de lèxic, una ciutadanització de la poesia; però el talent innegable de sos capdavanters no ha pogut evitar que, en llur mateixa obra i en la d'un estol de deixebles d'escassa virior, degenerassen en afectació retòrica, en absència d'emoció vital, evaporada a través de mil complicacions cerebrals abstruses, en obscuritat fatigosa de llenguatge, qui no és mai poètica boira, sinó prosa verbal abstracta i embullada, en gramaticalisme envarat i pseudo-clàssic qui sembla votar un culte a la paraula morta. Així s'ha vengut a eixugar i omplir de còdols la font mateixa d'aquella poesia qui dictà an En Maragall ses inspiracions fresquíssimes i excelses.

I damunt aquest codolar ve ara a descarrilar el tranvia sense molles del futurisme artístic, els representants del qual, mancats, no ja de la cultura més elemental, sinó de primeres lletres, són admesos a diàleg per una crítica desmesurada en l'administració

de l'elogi i en el discerniment de títols de mestre.

A tot arreu del món la nova generació sembla haver-se cansat de les velles fórmules. Compartim aquest cansament, i el daler universal de renovació, aplaudint sincerament els qui la intenten, però quan és per fidelitat al prop geni, no per seguir la moda en menyspreu de tota noble cristallització ja consagrada. El compartim aquest daler, però en la mesura i en el sol sentit que pot compartir-lo una joventut conscient del seu equilibri, i que en nom de la tradició de què és hereva, del propi ritme interior i de la naturalesa diàfana i harmònica d'on beu l'inspiració directa, té d'afirmar damunt la ruïna de les fórmules agotades la subsistència de les serenes normes immutables.

La novetat estrident, les tentatives mal reeixides, els Walpurgis literaris, no ens interessan. Creiem que l'art ha d'ésser un filtre. No aspiram al *frisson nouveau* per dia i a ultrança. Aspiram només a expressar amb simplicitat i bellament les coses simples i eternes.»

L'excesiva rotunditat espantada del comentarista mallorquí ens fa recordar les paraules de Joaquim Folguera dirigides a un amic nostre, també de Mallorca.

Deia En Folguera:

«Mallorca hauria d'ésser una illa de luxe; una illaper anar-hi a sojornar amb una amiga i fer vida de camp com En J.; o bé una colònia aclimatadora de valencians o bé una penitenciària de poetes dolents que amb un anyet de cales gentils, ametllers de Valldemossa i visions de Miramar quedarien com nous. Vosaltres arrai que la Naturalesa us és la millor *Atracció de Forasters!* Segurament que els estrangers es pensen que En Gaudí us ha fet les coves d'Artà i Manacor.»

Creiem que les paraules transcrites són d'actualitat, perquè convé desvirtuar amb una mica d'ironia la preocupació massa enderiada i la sèrietat massa impenetrable del cronista planyivol.

Tot això sense deixar nosaltres també de fer la justícia que és deguda als noms de l'Aguiló, d'En Pons, d'En Costa i Llobera i d'En Joan Alcover.

LA PERFECCIO PROFESSIONAL

A la labor utilíssima i eficaç de l'Escala de Funcionaris hi vol prestar una contribució l'Associació de Llicenciats en Administració local tot just constituïda, composta d'alumnes i ex-alumnes d'aquella Escola. Aquesta labor ha inaugurat ja el seu desenrotllament mitjançant una sèrie de conferències i converses sobre els impostos i arbi-

tris de l'Ajuntament de Barcelona que foren inaugurades pel cap de l'Hisenda Municipal don Miquel Vidal i Guardiola amb més d'un centenar d'inscrits.

Cal registrar aquest fet, de notable transcendència pràctica, ja que de la capacitat del funcionari depèn en gran part el cabal desenrotllament de la ciutat i cal prear degudament aquest esforç dels funcionaris que han rebut ja una formació de l'Escola amb tan d'encert instituïda per la Mancomunitat, encaminat a despertar i estimular la dignitat de tots aquells que exerceixen funcions públiques permanents. Així també, com deia en Vidal i Guardiola en la seva primera interessantíssima lliçó, entre altres resultats s'obtindrà fer desaparèixer n ço possible l'opinió tan general que veu en les associacions d'empleats unes organitzacions per a saquejar el presupost.

CAL ESMENTAR

Que la revista, ben coneguda de tots els interessats en coses de pensament, «The Athenæum», ha deixat d'aparèixer independentment, a partir del 19 del passat febrer. «The Athenæum» ha sortit a partir de la data esmentada com secció literària de la revista «The Nation». Sobre els dubtes que poguessin tenir els llegidors de «The Athenæum» respecte a la conveniència d'unir una revista purament literària amb una revista política com «The Nation», diu això «The Athenæum»: «La crítica purament literària és independent de les filosofies polítiques, però en el cas de la crítica d'obres que tinguin una significació política, sigui observat que el fons ideal dels redactors de «The Athenæum», és germà si no idèntic, amb el dels de «The Nation». «The Athenæum» ha sostingut, i sostindrà fermament d'ara endavant, el principi que la millor manera d'ajudar a la reconstrucció d'Europa és per mitjà de l'internacionalisme essencial en les arts i en les ciències. Nosaltres estem per la pau i la reconciliació del món, perquè aquesta és la sola atmosfera on les arts poden florir, i considerem com un positiu perill la moderna confusió segons la qual el chauvinisme polític i la crítica literària o política sincera són considerats com compatibles.»

—En el *Correu de Catalunya* (Buenos Aires, 15 gener 1921, n.º 82) la crònica de Joan Torrendell comentant l'organització i el crèdit científic de l'Institut d'orientació professional.

—La nerviositat de la secció *Grazie e disgracie*, dins la revista «Poesia ed arte» (Taddei, editor; Ferrara), a estones massa provocada però sempre freturosa d'agitació.

Obres publicades per la SOCIETAT CATALANA D'EDICIONS

1. <i>Alexandre Plana</i> : LES IDEES POLITIQUES D'EN VALENTÍ ALMIRALL	2'50	23. <i>E. A. Butti</i> : LLUCIFER. Versió catalana de Joan Fabré i Oliver	3'—
2. <i>Prudenci Bertrana</i> : PROSES BÀRBARES (Agotada)	3'50	24. <i>Carles Soldevila</i> : PLASENTERIES	3'—
3. <i>J. Pous i Pagès</i> : LA VIDA I LA MORT D'EN JORDI FRAGINALS	4'—	25. <i>Pompeius Gener</i> : LA DONA MEDITERRANIA aplec de llegendes històriques. Volum I ..	4'—
4. <i>Manuel de Montoliu</i> : ESTUDIS DE LITERATURA CATALANA. Pròleg de Miquel S. Oliver	3'50	26. <i>Pompeius Gener</i> : LA DONA MEDITERRANIA, aplec de llegendes històriques. Volum II ..	4'—
5. <i>Ramón Turró</i> : ORIGENS DEL CONEIXEMENT. Volum I	3'—	27. <i>Raimond Casellas</i> : ETAPES ESTÈTIQUES. Pròleg d'Eugeni d'Ors. Volum I	4'50
6. <i>Ramón Turró</i> : ORIGENS DEL CONEIXEMENT. Volum II	3'—	28. <i>Raimond Casellas</i> : ETAPES ESTÈTIQUES. Epíleg de XENIUS. Volum II	4'50
7. <i>A. Rovira i Virgili</i> : HISTORIA DELS MOVIMENTS NACIONALISTES. Pròleg de P. Corominas. Primera sèrie	3'50	29. <i>Captain Morley</i> : LA GUERRA DE LES NACIONS. Volum II	3'50
8. <i>A. Rovira i Virgili</i> : HISTORIA DELS MOVIMENTS NACIONALISTES. Segona sèrie	3'50	30. <i>Carles Riba</i> : HISTORIES EXTRAORDINARIES D'EDGAR A. POE. Sèrie II	4'—
9. <i>Apeles Mestres</i> : LLIBRE D'OR. Cent cançons populars de diferents països	4'—	31. <i>A. Rovira i Virgili</i> : LES VALORS IDEALS DE LA GUERRA	4'—
10. <i>F. Pi i Margall</i> : LA QÜESTIÓ DE CATALUNYA. (Escrips i discursos). Pròleg de Rovira i Virgili, amb una biografia de Pi i Margall ..	2'50	32. <i>Lluís Via</i> : CULLITA. Poesies	3'50
11. <i>Cebrià Montoliu</i> : WALT WHITMAN. L'home i sa tasca	3'50	33. <i>Miquel S. Oliver</i> : CATALUNYA EN TEMPS DE LA REVOLUCIÓ FRANCESA. Primera sèrie	4'50
12. <i>Ignasi Ribera i Rovira</i> : CONTISTES PORTUGUESOS. Traducció catalana	3'50	34. <i>Plàcid Vidal</i> : INFINIT. Volum I	3'50
13. <i>Alexandre Plana</i> : ANTOLOGIA DE POETES CATALANS MODERNS	4'—	35. <i>Plàcid Vidal</i> : INFINIT. Volum II	3'50
14. <i>A. Rovira i Virgili</i> : LA NACIONALITZACIÓ DE CATALUNYA	2'—	36. <i>Ferran Agulló i Vidal</i> : MARINES	4'—
15. <i>A. Rovira i Virgili</i> : HISTÒRIA DELS MOVIMENTS NACIONALISTES. Tercera i última sèrie	3'50	37. <i>Joan Pons i Massaveu</i> : COM ANAVEM DIENT... ..	4'—
16. <i>Alfons Maseras</i> : CONTISTES FRANCESOS. Trad. catalana	3'50	38. <i>A. Rovira i Virgili</i> : NACIONALISME I FEDERALSISME	4'—
17. <i>Captain Morley</i> : LA GUERRA DE LES NACIONS. Volum I	2'50	39. <i>Ferran Agulló i Vidal</i> : DE TOTS TEMPS. Poesies ..	4'—
18. <i>J. M. Lòpez-Picó</i> : POESIES	3'50	40. <i>Alfons Maseras</i> : CONTES A L'ATZAR	4'—
19. <i>Carles Riba</i> : HISTORIES EXTRAORDINARIES D'EDGAR A. POE. Sèrie I	3'50	41. <i>Joaquim Riera i Bertran</i> : FAULES VELLES....	4'—
20. <i>A. Rovira i Virgili</i> : DEBATS SOBRE EL CATALANISME	3'—	42. <i>Captain Morley</i> : LA GUERRA DE LES NACIONS. Volum III	4'—
21. <i>Prudenci Bertrana</i> : LA LLOCA DE LA VIUDA i altres narracions	3'50	43. <i>Manuel Marinello</i> : CONTES DE REIS I DE PRINCES	4'—
22. <i>Alexandre Plana</i> : SOL EN EL LLINDAR. Poesies	3'50	44. <i>J. M. Lòpez-Picó</i> : POESIES (1915-1919)	4'—
		45. <i>Captain Morley</i> : LA GUERRA DE LES NACIONS. Volum IV	4'—
		46. <i>Alfons Maseras</i> : INTERPRETACIONS I MOTIUS.	4'—
		47. <i>Pau Griera i Cruz</i> : DESFERRES. Novel·les ..	4'—
		48. <i>Francesc Puig i Alfonso</i> : CURIOSITATS BARCELONINES. Volum I.....	4'—
		49. <i>Francesc Puig i Alfonso</i> : CURIOSITATS BARCELONINES. Volum II	4'—
		50. <i>L. Nicolau d'Oliver</i> : COMENTARIS. (1915-1917)	4'—
		51. <i>Josep Massó Ventós</i> : TOTES LES CORDES	4'—

:: ADMINISTRACIÓ: Llibreria Puig i Alfonso, Plassa Nova. — VENDA: A totes les Llibreries ::

Taller de Joieria

DE

JAUME MERCADÉ

CLARÍS, 26, 2.^{ON}

Telèfon 1373 A

J. HORTA

IMPRESSOR

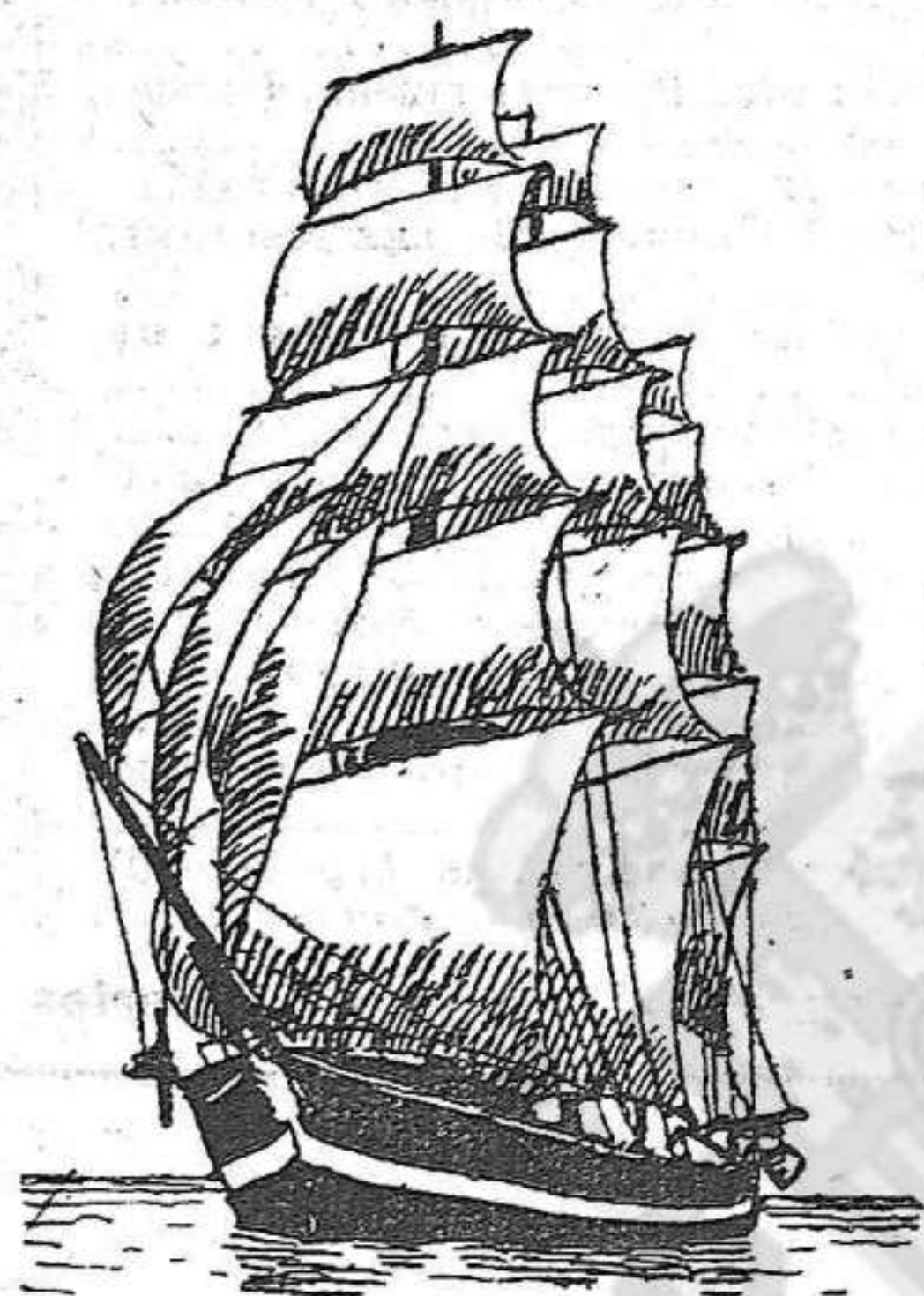
Girona, 11

BARCELONA

Llibreria Nacional Catalana

Galeries Laietanes

Corts, 613

J. SALVAT-PAPASSEIT

L'IRRADIADOR
DEL PORT,
I LES GAVINES
POEMES D'AVANTGUARDA

Publicacions de PROA